

Embrace

PARTICIPATORNI PROCES S PRISELJENCI V LJUBLJANI, SLOVENIJA

2022-2023

ZRC SAZU

Projekt EMBRACE so-financira Evropska unija v okviru programa AMIF. Za vsebino tega dokumenta je izključno odgovoren avtor. Vsebina ne izraža nujno stališč Evropske unije.

KAZALO VSEBINE

Kaj boste našli v tej knjižici

2

O projektu

3

Poslušalnice

3

Osebna srečanja

4

Dialoške delavnice

4

Izkušnje in priporočila
priseljencev

5

Jezik

5

Izobraževanje in delo

6

Stanovanja

7

Ustvarjanje skupne
rešitve

8

Pričevanja

11

KAJ BOSTE NAŠLI V TEJ KNJIŽICI

Ta knjižica združuje participativne izkušnje 29 priseljencev in 5 odločevalcev iz Mestne občine Ljubljana v okviru projekta "Embrace", ki so potekala od oktobra 2022 do marca 2023.

Ta dokument je razdeljen na štiri glavna poglavja. Prvo, "O projektu", vsebuje pregled projekta Embrace in treh faz participativnega procesa s priseljenci: poslušalnice, osebna srečanja in dialoške delavnice.

Drugo poglavje, "Izkušnje in priporočila priseljencev", povzema poglobitve težave pri integraciji v mestu Ljubljana. Začne se z uvodnim besedilom, ki združuje pričevanja priseljencev in odločevalcev. Sledijo glavna priporočila za izboljšanje vključevanja priseljencev v praksi. Ponazoritveni citati priseljencev so prikazani v temno rdečih poljih, medtem ko so ustrezni prispevki odločevalcev v zvezi z isto temo predstavljeni v svetlo rdečih poljih.

Iz vseh informacij, ki so jih priseljenci zbrali in predstavili nosilcem odločanja, je v tretjem poglavju, "Oblikovanje skupne rešitve", opisana zadnja faza postopka: dialoška delavnica. V tem delu knjižice je predstavljen proces oblikovanja idej, katerega rezultat je soustvarjena rešitev za oblikovanje ustreznih in dostopnih tečajev slovenskega jezika.

Knjižica se konča z zadnjim poglavjem, ki predstavlja vzorec "Pričevanj udeležencev", zbranih med dejavnostmi in po njih.

Namen informacij, predstavljenih v tem gradivu, je spodbuditi nosilce odločanja in strokovnjake iz prakse, ki redno delajo za priseljence ali z njimi, da vidijo dodano vrednost in edinstveno perspektivo, ki jo prinaša vključevanje priseljencev v postopke odločanja.

Prav tako je njegov namen deliti pomembne izkušnje in priporočila v zvezi z glavnimi temami vključevanja priseljencev v družbo, s poudarkom na učenju slovenskega jezika, ki so lahko koristna za opredelitev in/ali izboljšanje politik in programov, ki se oblikujejo za spodbujanje vključevanja priseljencev.

O PROJEKTU

Participativni proces s priseljenci je del evropskega projekta "Embrace - Empowering Migrants to Be Representative Actors in Community Engagement", ki ga financira AMIF. V letih 2022-2023 se je sočasno izvajal v 11 mestih v 6 evropskih državah.

Z uporabo metodologije ComParte je bil namenjen vključevanju priseljencev v proces odločanja o temah, ki neposredno vplivajo nanje in na njihovo vključevanje v državo.

V tej knjižici je strnjeno znanje, zbrano med participativnim procesom v treh glavnih fazah, ki so predstavljene na naslednjih straneh: poslušalnic, osebnega srečanja in dialoške delavnice.

Njen namen je postati delovno orodje za nosilce odločanja in strokovnjake, ki bodo na podlagi življenjskih izkušenj priseljencev sprejemali bolj informirane in učinkovite odločitve pri opredeljevanju politik vključevanja, usklajene z dejanskimi potrebami upravičencev.

SODELUJOČI PRISELJENCI:

Vključenih je bilo 27 priseljencev, 55 % žensk, iz Afganistana, Sirije, Turčije, Rusije, Albanije, Gambije, Kazahstana, Etiopije, Palestine in Konga.

SODELUJOČI ODLOČEVALCI/DELEŽNIKI

5 nosilcev odločanja iz:

Urada vlade za podporo in vključevanje migrantov

Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje

Društva za medkulturni dialog

Centra za socialno delo Republike Slovenije

Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje

KORAK 1. POSLUŠALNICE

Poslušalnice so neformalni trenutki, na katerih priseljenci s pomočjo ustvarjalnih in participativnih metodologij delijo svoje izkušnje in priporočila za boljše vključevanje v družbo. Med oktobrom in novembrom 2022 sta bili izvedeni dve poslušalnici, na katerih je sodelovalo 27 priseljencev. Vodja poslušalnice je uvodoma spodbudil razpravo o različnih izhodiščnih položajih in o tem, kako družba včasih pričakuje enake rezultate od ljudi z različnimi ozadji, socialnimi statusi in ekonomskimi možnostmi. Namen uvoda je bil pokazati priseljencem, da se v projektih aktivnostih zavedamo te pristranskosti in smo zato občutljivi ter odprti za različne vrste izražanja. To je bilo izhodišče za pogovor, v katerem so udeleženci podrobno raziskali in delili svoja spoznanja o tem, kaj bi lahko spremenili in kaj ohranili pri praksah vključevanja v mestu Ljubljana.

KORAK 2. OSEBNO SREČANJE

Na osebni srečanju, ki je potekalo januarja 2023, sta dva priseljence neposredno z odločevalcem delila svoje izkušnje in priporočila. Osebno srečanje je priložnost, da se informacije izmenjujejo na sproščen in osebni način, kar daje prostor za dialog med vsemi udeleženci in omogoča razjasnitev obstoječih idej in zaznav. Priseljenci večino srečanja delijo svoja spoznanja, odločevalci pa jim dejavno prisluhnejo in podajo povratne informacije o tem, kako se izkušnje in priporočila priseljence vključujejo v njihovo delo in kako nanj vplivajo. To srečanje, ki poteka v neformalnem okolju, je priložnost za vzpostavitev bližine in zaupanja med priseljenci in odločevalci. Glavne teme srečanja v Ljubljani so bile težave pri dostopu do trga dela in težave pri pridobivanju rednih pogodb o zaposlitvi ter nezmožnost neposrednega vplivanja na spremembe politik, ki so potrebne za boljše in lažje vključevanje.

KORAK 3. DIALOŠKA DELAVNICA

Dialoška delavnica uporablja metodologijo participativnega oblikovanja politik, preizkušeno v več državah severne Evrope. Ta omogoča oblikovanje konkretnih in smiselnih rešitev, in sicer na podlagi izzivov, s katerimi se soočajo javni uslužbenci, priseljenci in ostali deležniki.

Marca 2023 je na ZRC SAZU potekala Dialoška delavnica, na kateri je v sproščnem, ustvarjalnem in praktično usmerjenem vzdušju sodelovalo več deležnikov (6 priseljencev, 5 odločevalcev).

Na koncu so udeleženci soustvarili skupno rešitev za izboljšanje učnega procesa in rabe slovenskega jezika za priseljence v Mestni občini Ljubljana.

IZKUŠNJE IN PRIPOROČILA PRISELJENCEV

Na poslušalnicah in osebnih srečanjih so priseljenci delili svoje izkušnje in priporočila o različnih vidikih vključevanja v družbo. Na naslednjih straneh so predstavljeni njihovi prispevki, ki so razvrščeni po temah. Vsaka tema se začne z uvodnim besedilom, ki združuje pričevanja priseljencev, sledijo glavna priporočila ter ustrezni citati priseljencev in odločevalcev/deležnikov.

JEZIK

"Pri učenju slovenskega jezika opažamo velike sistemske težave. Prihajamo iz različnih jezikovnih skupin, vendar je vsem ponujena enaka metoda poučevanja. Poleg tega so tečaji prekratki, ponudniki (jezikovne šole) pa pogosto nimajo dovolj znanja za poučevanje odraslih priseljencev. Po tem kratkem tečaju nimamo možnosti nadgraditi svojega znanja v lokalnem okolju, saj jezikovno znanje mnogih kljub opravljenemu jezikovnemu izpitu ne ustreza merilom delodajalcev. Potrebujemo dostop do delovnega mesta, kjer bi lahko aktivno uporabljali jezik in izboljšali svoje komunikacijske spretnosti."

- Število ur brezplačnih tečajev bi se moralo vsaj podvojiti, kakovost brezplačnih tečajev pa izboljšati.
- Jezikovni tečaji morajo biti prilagojeni različnim stopnjam znanja in različnim jezikovnim skupinam.
- Tečaji bi lahko bili časovno bolj prilagodljivi, morda tudi ob koncih tedna.
- Izpit mora biti brezplačen.

"Pouk je bil zame zelo težak in zdelo se mi je, da mi učitelj ne namenja dovolj pozornosti in podpore."
- Priseljenec

"V razredu nas je bilo preveč, nikoli se nismo pogovarjali, bile so samo pisne vaje."
- Priseljenec

"Ker je v jezikovnih učilnicah preveč ljudi in ker imajo priseljenci različne ravni znanja jezika, je učna izkušnja zelo splošna in ni prilagojena posamezniku."
- Odločevalec

IZOBRAŽEVANJE IN DELO

"Težko overimo svoje formalne in neformalne poklicne izkušnje, zato se lahko zaposlimo zgolj kot slabo plačani fizični delavci. Prav tako v Sloveniji skoraj ni prilagoditev znanja jezika glede na različne vrste delovnih mest, kar pomeni, da veliko visoko izobraženih priseljencev dela na delovnih mestih, ki zahtevajo nižjo stopnjo izobrazbe, saj njihovo znanje slovenskega jezika ni popolno."

- Zagotoviti se morajo delovna mesta, ki so primernejša za naše sposobnosti in izobrazbo.
- Overjanje dokumentov o izobrazbi bi moralo biti lažje.
- Prosilci za azil bi morali dobiti dostop do trga dela takoj, ko sprožijo azilni postopek.

"Zelo nepravilno je, da je slovenščina obvezna za zaposlitev, ko pa lahko veliko dela opraviš v angleščini oziroma tudi brez tekočega znanja slovenščine."
- Priseljensec

"Za večino delovnih mest ne bi smeli zahtevati tako visokega znanja jezika, saj imajo ljudje težave z denarjem in se zaradi jezika ne morejo zaposliti, tudi če si to želijo." - Priseljensec

"Mnogi priseljenci imajo znanja, ki bi koristila slovenski družbi, vendar jih zaradi pomanjkanja formalne izobrazbe ne morejo pokazati."
- Odločevalec

STANOVANJA

"V Ljubljani je nemogoče dobiti stanovanje, najemnine so zelo visoke. In tudi če imate denar, ni na voljo dovolj stanovanj. Ko se pogovarjamo s potencialnim najemodajalcem, moramo skrivati, da smo tujci. In tudi če nam uspe dobiti prostor, nam najemodajalec noče dati uradne najemne pogodbe, da bi se izognil obdavčitvi. Tako vsak mesec plačujemo z gotovino, svojega naslova pa ne moremo prijaviti, zato pristanemo na črnem trgu. Pravijo nam, naj se preselimo v manjše mesto, da bomo imeli nižjo najemnino, vendar je zunaj Ljubljane manj delovnih mest in ljudje so še manj strpni do tujcev. Azilni dom je prenatrpan, prostori so zelo preprosti, varnostniki pa zelo strogi. Je skoraj kot v zaporu."

- Razširiti se morajo zmogljivosti obstoječih integracijskih hiš in zgraditi nove. Prav tako bi morali podaljšati čas, ki ga lahko preživite v teh hišah, zlasti za ranljive osebe.
- Ustanoviti bi morali stanovanjsko zadrugo in zahtevati več sredstev za zavetišča za brezdomce.
- Slovenija bi se morala nehati obnašati kot tranzitna država ter razširiti zmogljivosti in storitve za prosilce za azil.

"Stanovanjski trg v Ljubljani je rasističen, ko slišijo, da sem tujec, nehajo odgovarjati na moje klice."
- Priseljenc

"Begunci bi morali imeti pravico do dostopa do socialnih stanovanj, ne le državljani. Subvencioniranje najemnin za osebe z mednarodno zaščito bi bilo treba podaljšati na dve leti ali dokler si ljudje ne uspejo najti zaposlitve. Status begunca nima smisla, če si brezdomec in nimaš dohodka." - Priseljenc

"Zapreti bi morali center za pridržanje v azilnem domu in zagotoviti bolj občutljivo varnostno službo, ki je usposobljena za delo z ranljivimi skupinami." - Odločevalec

USTVARJANJE SKUPNIH REŠITEV

V okviru te aktivnosti je potekala zelo intenzivna in dinamična razprava, v kateri je sodelovalo 6 priseljencev ter 5 odločevalcev. Osredinili so se na oblikovanje rešitve za enega glavnih izzivov vključevanja priseljencev v Mestno občino Ljubljana: pomanjkanje ustreznih tečajev slovenskega jezika. Strinjali so se, da je jezik ključni dejavnik kakovosti življenja v novem okolju, zato je treba na sistemski ravni zagotoviti dobre učne tečaje, prilagojene različnim skupinam priseljencev. Ob koncu dneva je nastal sledeči prototip rešitve:

REŠITEV

"Vzpostavljamo storitev jezikovne izmenjave na podlagi prostovoljstva v obliki javnega programa, ki vključuje možnost, da se priseljenci povežejo s študenti ali upokojenci in se šest mesecev po eno uro na teden učijo jezika v razmerju 1:1. Ta storitev dopolnjuje uradni pouk z bolj poglobljeno in osebno učno izkušnjo, ki presega jezik in vključuje tudi kulturo."

Kako je skupina ustvarila to rešitev?

Opredelitev osnovnega vzroka težave

Razmislek o ključnih značilnostih in možnih rešitvah problema

Izdelava prototipa izbrane rešitve

Opredelitev osnovnega vzroka težave

V prvi fazi delavnice so udeleženci ugotavljali različne vzroke za pomanjkanje kakovostnega učenja jezika za priseljence. Z njihovim urejanjem in združevanjem jih lahko strnemo v tri tematska področja:

- Pomanjkanje dobrih jezikovnih tečajev za priseljence, ki bi bili brezplačni, prilagodljivi in prilagojeni posamezniku
- Pomanjkanje dobrih delovnih pogojev za strokovne delavce: v razredu je preveč učencev, javni razpisi dajejo prednost cenejšim namesto boljšim ponudnikom tečajev
- Pomanjkanje bolj prilagodljive povezave med jezikovnim znanjem in dostopom do dela, ki bi izhajala iz dejanskega stanja na trgu dela

Ob upoštevanju vseh izmenjanih informacij so bili udeleženci pozvani k oblikovanju izjave "Kako bi lahko", ki je bila osnova za oblikovanje skupne rešitve.

IZJAVA "KAKO BI LAHKO"

"Kako bi lahko oblikovali jezikovne tečaje, ki upoštevajo jezikovno znanje in interese priseljencev, da bodo imeli ustreznejšo in bolj prilagojeno učno izkušnjo?"

Razmislek o ključnih značilnostih in možnih rešitvah problema

Delo se je nadaljevalo v dveh skupinah: v eni so bili odločevalci, v drugi pa priseljenci. Obe skupini smo prosili, naj med seboj razpravljata in opozorita na ključne značilnosti, pomembne za oblikovanje rešitve ugotovljenega problema. V tretjem delu smo obe skupini združili. Izpostavljene zamisli so predstavili drugim udeležencem in postopoma povzeli ključne sestavine rešitve:

- Preprečevanje zgodnjega osipa
- Zmanjšanje časovnih in finančnih stroškov za izvajalce
- Prilagoditev učnih vsebin ravni znanja in jezikovnim skupinam
- Osebni pristop: osredotočenost, pozornost in podpora posameznikom
- Zmanjšanje števila učencev v razredih
- Brezplačni izpiti
- Medkulturna izmenjava

Razmislek o ključnih značilnostih in možnih rešitvah problema

Postopek so nadaljevali z zapisovanjem ključnih značilnosti storitve, za katero so želeli izdelati prototip:

1. Je brezplačna za vse
2. Temelji na pridobivanju prostovoljcev
3. Prostovoljci so lahko študenti, ki se želijo naučiti jezika priseljencev (jezikovni tandem), ali upokoјenci, ki se morda soočajo z osamljenostjo
4. Poteka lahko kjer koli, ni nujno, da v formalnem učnem okolju
5. Poudarja pomen kulturne izmenjave

Skupina je še naprej dodajala ideje, jih analizirala, razvrščala v tematske sklope in razbrala tri poglobitve dimenzije oblikovane rešitve:

- a) povezovanje članov skupnosti
- b) potreba po individualnih pogovorih in
- c) pomen priložnosti za učenje zunaj razreda.

Skupina se je odločila, da bo izdelala prototip zamisli o bolj prilagojenem učenju jezika tako, da bo priseljence povezala z drugimi občani in jim tako omogočila učno izkušnjo 'ena na ena', ki bo tudi bolj prilagojena.

Na koncu je skupina z metodo "Storyboard" nanizala še korake, ki vodijo do uresničitve oblikovane rešitve:

Izdelava prototipa izbrane rešitve

- 1 Ustvarite multidisciplinarno skupino, ki združuje različne organizacije.
- 2 Ustvarite profil v družbenih medijih, na katerem povezujete in obveščate priseljence in občane.
- 3 Pripravite letak z osnovnimi informacijami in kontaktno številko ter ga razdelite v domovih za starejše občane.
- 4 Ustvarite zbirko zainteresiranih priseljencev in občanov. Ustvarite "par" in ponudite podporo med procesom.
- 5 Širite pozitivne izkušnje.

IZJAVA O REŠITVI

Tečajji slovenskega jezika bi morali biti brezplačni, kakovostni in neprekinjeni. Prav tako bi morali biti daljši. Izvajalci bi morali biti usposobljeni za poučevanje priseljencev in imeti izkušnje z delom v medkulturnem okolju. Skupine naj bodo majhne, da se lahko učitelji udeležencem kar najbolj posvetijo. Pri oblikovanju skupin je treba upoštevati predhodno znanje slovenskega jezika in jezikovno skupino maternega jezika priseljencev.

PRIČEVANJA UDELEŽENCEV

"Upam, da bomo lahko prispevali k zakonodajnim spremembam, ki bodo izboljšale naše počutje v družbi, da bomo lahko koristili slovenskemu gospodarstvu, ne pa odhajali v druge države."
(Priseljenec)

"Pri svojem poklicnem delu bom bolj pozoren in občutljiv. Pravice, dolžnosti in slovensko zakonodajo bom poskušal priseljencem razložiti na čim bolj preprost, jasen in razumljiv način."
(Odločevalec)

"Odprli smo številna nova vprašanja in si izmenjali dobre izkušnje, ki so bile pomembne za obe strani. Izziv je bil oblikovati dobra skupna stališča."
(Odločevalec)

"Imel sem priložnost govoriti o svojih izzivih in slišati težave drugih priseljencev. Imel sem tudi priložnost, da se iz oči v oči pogovorim z nosilci odločanja. Tovrstni dialog bi moral postati praksa, saj bi morale biti naše izkušnje slišane."
(Priseljenec)

"Naučil sem se bolje motivirati druge, ponuditi svojo pomoč in biti bolj samozavesten."
(Priseljenec)

"Na ista vprašanja smo odgovarjali s povsem različnih izhodišč. Kot strokovnjaki se moramo približati potrebam priseljencev. Menim, da je v interesu priseljencev, da jih poskušamo vključiti v sistem javne pomoči, spodbujati moramo osebne stike."
(Odločevalec)

"Zdaj bolje razumem svoje pravice in se lahko bolje zavzemam zase."
(Priseljenec)

**PROGRAM AMIF
PROJEKT "EMBRACE"
ŠTEVILKA SPORAZUMA 101038247-AMIF-2020-AG
2022-2023**

EMBRACE has been co-funded by the European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. The contents of this document are sole responsibility of the author and do not necessarily reflect the views of the European Union.

GLOCALFACTORY

PLACE

MECHELEN

ZRC SAZU